

Šta bi bilo kad bi bilo ili Tko je vidio ič u ponor po kiši?

Dalibor Reš

Speleološka udruga Estavela, Kastav

• • •

Bila je to kasna zima 2009., točnije osma speleološka „Estavele“, još točnije zajednička speleološka „Spelunke“ i „Estavele“. Sve je teklo glatko i uhdano kako i priliči jednoj speleološkoj. Ubrzo 29. 3. 2009. sredina je speleološke, prolazi treći tjedan i pripadajući teren - jama Kolinasi. Kako je najavljena mogućnost kišice, dan ranije postavljene su linije na ulaznoj vertikali i velika tenda pokraj ulaza. Idući dan buđenje, sipi kišica, sastanak više-manje na vrijeme iznad busne u Kastvu, pada logični dogovor, popit će se kafe kod „Velike žene“ u Lupoglavu. Tečajcima upitnik iznad glave, svima je sve jasnije nakon dolaska na dobru kavu u „Albu“ u centru Lupoglava. Ubrzo nastavak put Roča i glagoljaškog puta u čijoj se blizini skriva ulaz u jamu. Andrija gorljivo tvrdi da nije vrijeme za ulazak u jamu, potpisnik redova je vidio neki mutni potocić gore pokraj ceste za Roč, no Glavaš, dugogodišnji istraživač ove špilje, tvrdi da je više puta po kiši bio u ponoru, a lokalci i njegovo iskustvo govore o tome da kiša mora jako padati 2-4 dana kako bi voda izvirila iz izvora i krenula prema ponoru... Špale mu čvrsto drži leđa, pa krećemo niz ulaznu vertikalu. Huteno ostaje vani jer još ima većih poteškoća s podnošenjem visine. On inzistira, želi sići, no zajednički stav se ne mijenja. Huteno ostaje vani.

Potok teče ka ponoru. Foto: Rudi Reš

Dosta glatko silazi se niz ulaznu vertikalu. Uz dvije zamke na detaljčićima i tehniciranje na 3 točke i ruka-noga u potrazi, tečajci upoznaju čari meandra i mile kroz viši dio meandra iznad vode. Nakon manje od 100 m zastaje se pred kosinom ispod koje je nešto niže i dalje polusifon na kojemu inače završava ovaj izlet škole. No, do tad neviđen, a

dosta jak slap koji je tu ispred nas bučio i rušio se u prostor, dao je naslutiti da nije vrijeme za ići dalje. Tako i bi, lagano rikverc... Lijeno se izlazi van (jer u jami je ugodnih 8-9 °C i suhi zidovi, dok je vani kakvih 1 °C i pada kiša... No jedan tečajac provjerava dubinu vrtložnog lonca (jedna je tečajka ranije sondirala do koljena i nju je Grga ispratilo

Spust niz ulaznu vertikalu p40. Foto: Dalibor Reš

Na dnu ulazne vertikale. Foto: Zoran Popovski

van), a sad je došao red i na sljedećeg. Borisu je samo kaciga ostala suha, tako da stvarno više nije bilo mjesta usporevanju, nakon dolaska pod ulaznu vertikalu, ukopčavanje na užu i penjanje uz vertikalu. Nakon kraćeg vremena Grga odozgora viče: „Brzo svi van, nije zajebancija, dolazi voda!“ Dado drži Borisov tempo, alarmiramo ekipu koja je došla pod vertikalu da obavijeste one dalje u meandru za hitnu evakuaciju. Grga još u

nekoliko navrata viče, dok ekipica penje i nada se najboljem. U jednom trenutku, pogled gore, film se filmski usporava, „rječica“ preljeva ulaznu vertikalu u punom profilu, voda pada 5-10 m i odbija se od suprotne stijene, uskoro dolazi do nas i tada se usporeni film pretvara u nabrijani adrenalinski šou! Obojica smo u slapu širokom 5 m, voda ne da disati, otežava kretanje, buka je zaglušujuća, usta bolje da su zatvorena, oči

također. Boris je potpuno pod vodom i pokušava se sakriti pod kacigom, rukom se uspijevam iščupati iz ruba slapa za nekakav oprimak, vučem i Borisa za prsni pojas, obojica sad „mogu“ disati. Iako je puno bolje, vidljivost je 5 cm, isti je i domet čujnosti, sve je puno aerosola, a dobar dio tijela „masira“ bujica... Brzi plan je spuštanje natrag niz vertikalu. Dado urla Borisu u lice u dva ili tri navrata jer se stvarno slabo

Ponor Kolinasi, Roč, Istra

dio nacrtu špilje iz članka: Glavaš, Ponor Kolinasi kod Roča, , Subteranea croatica br 2.

čuju. Neuhodanost manevra uz stres, Dadina funkcija Borisovog živog devijatora, istovremeno čupanje i vlastite glave u zonu disanja. Borisov spust djeluje kao da traje vječnost. Voda se pod ulazom puni u bazen, školarci i instruktori paralelno izlaze iz meandra. Nakon što se Boris iskopčao morao se i Dado spustiti dolje... Lijeva ruka ljeva-ka držala ga je na zraku, a desna „ukrasna“ morala je odraditi prekapčanje, ni to nije bilo baš standardni postupak, uz vlastiti stres, nije bio siguran da li su svi (15) izašli iz meandra, između ostalih i brat Rudi. Boris i Dado su imali ludu sreću što nisu bili prebrzi, jer su bili dovoljno udaljeni od međusidrišta da se odvodu u stranu. Dado silazi, dolje je već utvrđeno da su svi izašli iz meandra i svi su na broju. Ekipa se već smješta na najpovišeniju policu koju nudi ulazna dvorana. Potok je širok do 2 m, a bujica visoka 20-40 cm. Kad ta voda uđe u uski meandar mora biti veselo! Ipak, svi su već izašli iz meandra, a instruktori su odglumili predstavu stoljeća...

„Ok, sad malo ide voda u jamu, kada stane onda će se krenuti lagano van, sad svi gore na policu iznad vode, evo astro folije, čokolade i lovačke priče iz podzemlja, veselog karaktera naravno“, pričaju ne obazirući se na situaciju. Situacija je bila sljedeća: mjesto na kojem se stoji puno je naplavina, s

granjem, bocama i ostalim „simboli- ma optimizma“ zapucanim u plafon. Ne zna se koliko dugo planira padati kiša, još manje na koju će se foru izaći van! Šećer na kraju je i to što Dadu čeka trudna Maka u Zagrebu, a i Maja Kriška (Ri HGSS), prijateljica koja je poželjela otići na teren i dati ruku, odvojena je od svog sina koji je čeka u Rijeci. Rudi, Andrija, Sejo, Špale, Gimli i Dado svako toliko na random silaze iz fuge pogledati da li će slap oslabiti ili se dogoditi neko drugo nepredvidivo čudo, al' k'o za vraga voda je malo i ojačala...

Nakon nekog vremena ugledano je svjetlo!!! Glavaš je, nakon što je voda potekla u ponor, odjurio u auto po bušilicu i „prva pomoć opremu“ i pomoću nje složio jednu liniju eskivirajući vodu. Linija je za tečajce malo nategnuta jer zahtjeva prijelaz tri međusidrišta u jakom nategu, dva obična sidrišta i prolazak kroz suženje u vertikali, no nitko nije dvojio... Špale je izašao kako bi isprobao da li je moguće proći liniju. Organiziran je raspored, dvojica instruktora popeli su se uz vertikalu na točke na kojima će asistirati, tečajcima su date potkape i marame da si zavežu preko usta i nosa, a Rudi i Dado su izmjenično uz slap ukopčavali polaznike na špagu i M.C.-ali tj. poticali na peglanje po špagi! Izašli su tečajci, izašla je i Maja Kriška, a i svi instruktori, svi

zajedno za 45 minuta! Ne da je postavljen rekord, nego su svi živi! Da ne pričam o kvalitetnim natezima koje je većina tečajaca prelazila gotovo bez poteškoća. Pokisli iznutra i izvana, izašli su na najljepšu kišnu livadu u životu.

Iako izašli iz užasa, teško se krio osmijeh! Kiša i stupanj-dva iznad nule bili su šećer na kraju, slijedilo je presvlačenje. Svi su bili pothlađeni, tko više, tko manje. Rudi, predsjednik Estavele, svim tečajcima nakon utopljanja u suhu odjeću, čestitao je i rekao da su upravo svi položili ispit za pripravnika, dogovoren je povrat novca svim polaznicima i odlučeno je da udruga časti cijelu ekipu pizzom kod velike žene. U međuvremenu su i neki članovi SD Čičarije došli objasniti da se po kiši ne ide u ponor (što mi kao nismo znali, al' šta je bilo, bilo je, da ne budem prost. Bilo je dovoljno mudrosti da se ne ide niz kosinu prema polusifonu. Da nije bilo tako, danas bi svi bili „biospeleolozi“.

A da ne zaboravimo „rezime“ cijele priče, kako je Glavaš tad već 15 godina bio čest istraživač ove špilje i kroz svoje iskustvo ljudi koji uz ponor koriste njihve generacijama, kiša mora intenzivno padati 2-4 dana da bi voda napunila potok koji ponire u dotičnu rupu. U našem je slučaju kiša počela sipiti isto jutro, no nismo računali na to da je ovih nekoliko

Pripravnik uz slap izlazi iz jame nakon nadolaska vode. Foto: Zoran Popovski

Pred ulazom pod tendom. Foto: Lovel Kukuljan

suih dana prije vikenda prethodio dulji kišni period koji je napunio vodonosnik i dovoljna je bila kišica da izbací vodu iz planine i krene prema Kolinasi!

A Glavaševa priča? Dok je postavljao liniju razmišljao je o užasu koji ga vrlo vjerojatno čeka, Dado i polaznik vise na špagi, pod slapom... A ostali? Kolike je odnijela voda kroz meandar u unutrašnjost? Teško je prosuditi tko je više uživao u svojoj ulozi, nadzemna ili podzemna ekipa. Sreća, sve je prošlo najbolje moguće s obzirom na broj ljudi koji je bio u podzemlju. Instruktori su izašli živi van iz jame, tko s manjim, a tko s većim traumama. A polaznici? Svi su ostali prisebni tijekom boravka u „prisilnom bivku“, naše uloge, propaganda,

uigranost i faktor sreće (pravi ljudi na površini) bili su presudni da jednu pogibeljnu situaciju „pretvore“ u seminar o preživljavanju!

Zašto je ovaj članak pred vama?

U kuloarima, uz logorsku vatru, znaju se prepričavati razne priče, srećom gotovo sve s „happy endom“. Speleologija je lijepa, ali opasna djelatnost. Greške i neugode u hrvatskim speleološkim publikacijama nisu još našle često mjesto, čak ni statistike Gorske službe. Najčešće takve teme odu pod tepih i nisu popularne, možda radi reklame i renomea. Ovo je mala priča koja će možda potaknuti speleologe da se malo prisjete svog speleološkog staža,

sigurno će naći više sitnih greškica koje su mogle njih ili cijelu ekipu stajati života ili velikih nevolja. Pa zaključimo ovaj tekst malim podsjetnikom na „tamnu stranu“ speleologije, u svrhu prevencije „jbg. shit happens“!

U prilogu se nalazi isječak dijela špilje koji se koristi na speleoškoli. Nacrt je kopiran iz Glavaševog članka i prikazani su dijelovi špilje koji se koriste godinama kao poligon speleoškole.

Literatura

I. Glavaš, Ponor Kolinasi kod Roča, Subteranea croatica br 2, str 18-22. god

SUMMARY

What Would Have Been if... or Whoever Thought of Going to a Sinkhole During Rain?

Members of Estavela Caving Association and Spelunka Caving Association took trainees from the caving school to the sporadic Kolinasi Sinkhole at Konearby Roč in Istria. Although aware of the possibility of rain, they took the trainees down the cave because Ivan Glavaš was a long time explorer, and like the local inhabitants, knew from experience that the rain needed to fall for 2-4 days in order to activate the sinkhole. The cavers did not think there would be a high water level underground, though this was often caused by rainfall in the previous period. While most of the people were in the cave, water started flowing down the 40 m vertical entrance shaft and poured over one instructor and one trainee while they were ascending. Both managed to get back down the shaft to the others who went to the entrance chamber. The team climbed higher up in the entrance chamber and waited hoping for the best. Soon Ivan Glavaš, who, before the water flow appeared managed to get out, rigged a line next to the waterfall which was the only possible way to enter the chamber. Luckily he was outside because his experience in rigging shafts saved he lives of he trapped cavers. A quick evacuation was organised using the line and all trainees and instructors were out of the cave in 45 minutes.